

DRŽAVNO TOŽILSTVO

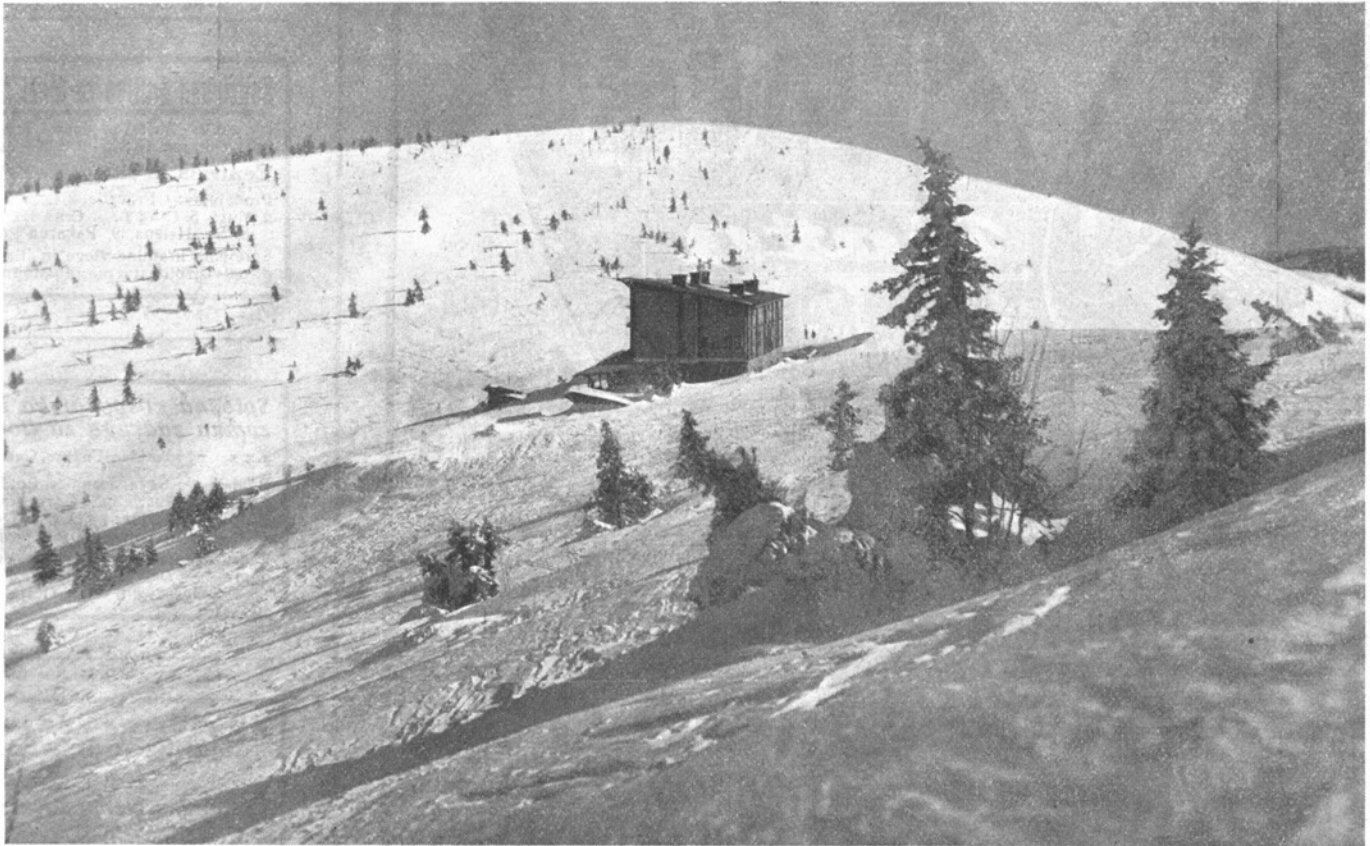
ŠTEVILKA

18/2-36

krat

prilog

2

POHORJE - PUTNIK

FEBRUAR 1936

LETO VIII.

Svoboda

ILUSTRIRANA KULTURNA IN DRUŽINSKA REVIIJA. IZHAJA MESEČNO

NAJVEČJE JUGOSLOVANSKE TOVARNE GUME IN OBUTVE

400
LASTNIH
PRODAJALEN
3000
SOTRUDNIKOV
IZDELUJE TEDENSKO
100.000
PAROV DOBRIH IN
CENENIH CEVLJEV

NA **Bata**
PNEUMATIKI
VEDNO PRVI

Bata

Konzumno društvo rudarjev

Hrastnik, r. z. z o. z.

Ustanovljeno 1906

Ima 3 prodajalne, zadržno gostilno in pekarno. Član postane lahko vsak. Delež Din 10.—. Sodrugi, sodružice podpirajte Vašo zadrugo, Vaš Delavski dom.

Konzumno društvo za Mežiško dolino

r. z. z o. z. - Poštni predal 3 - Telef. n int. 5
Post. ček. rač. 15 925 - Brz. Kodes Prevalje

Centrala in skladišče: Prevalje

Prodajalne: 1. Prevalje, 2. Leše, 3. Gu-tanj, 4. Muta 5. Črna I., 6. Črna II., 7. Mežica, 8. Sv. Helena, 9. Pekarna Prevalje.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestu e po najvišji obrestni meri Pristopnina 5 Din.

Splošna gospodarska in konzumna zadruga za Gorenjsko

r. z. z o. z., Jesenice-Fužine, Cankarjeva 3

Prodajalne: Sava, Jesenice, Borovlje, Kor. Bela, Dobrava, Sp. Gorje, Mojstrana. Zadržne gostilne: na Savi v Del. domu, na Kor. Beli, nasproti postaji.

Zadržni kino: Radio poleg delavskega doma. — Delavska domova: na Savi-Jesenicah, v Sp. Gorjah!

Konzumna zadruga za Ljubljano in okolico

r. z. z o. z.

Ljubljana, Medvedova cesta 36

Priporoča svojim članom vedno sveže šoecerijsko in razno galanterijsko blago. Cene konkurenčne. Član postane lahko vsak. Pristopnina znaša Din 5.—. Delež Din 25.—.

Posvečaj večjo pažnjo
svojim zobem: neguj jih

s Chlorodontom

izkušeno kakovostno zobno pasto
Jugoslovanski proizvod Tuba Din. 8.-

Nemirna Evropa

Dogodki navaljujejo. Ni še prav stopilo v izhodno fazo vprašanje Italije in sankcij proti njej, ko se že pojavlja drugo vse strašnejše in zagonetnejše vprašanje: Kaj pripravlja sebi in svetu današnja Nemčija? Prej tako gostobesedni Berlin je po izbruhu italijansko-abesinske vojne obmolnil. Mnogi so radi tega sklepali o nekem sporazumu med Berlinom in Londonom, o pomirjenju med Berlinom in Parizom itd. Varljive nade, iluzije slepih! Fašizem je povsod enak. Stremi za vojno in jo dejanski pripravlja ter prej ali slej izzove. Včeraj Italija, jutri Nemčija. V tem je njegovo bistvo in smoter. Nemčija gleda ves čas s svojimi očmi na razvoj dogodkov in se medtem na vso moč oborožuje. Göbbels je zadnjič na veliki javni manifestaciji izjavil, da so za Nemčijo prva in poglavitna reč — puške in kanoni. Hitler je na drugi strani povedal angleškemu poslaniku, da obžaluje, da ni ob priliki preloma z Ženevo in najavljenim neomejenim oboroževanjem Nemčije obenem zasedel tudi vojaško nevtralizirano obmejno zono. Govori se in piše nadalje znova o nemških kolonijah, o razkosanju Rusije itd.

Če je že italijanski podvig do skrajnosti vznemiril svet in oslabil temelje evropskega ravnovesja, aktivni poseg oborožene Nemčije v mednarodne spore utegne razrušiti poslednjo možnost mirne rešitve mednarodnih zadev ter izzvati največjo katastrofo: novo svetovno vojno.

Kričava Mussolinijeva Italija je v korelaciji z veliko, oboroženo, vojaško močno in sposobno Nemčijo hudo drugovrstna in podrejena zadeva. S sedanjo Italijo so zapadne velesile lahko vsak čas gotove. Povsem drugačen posel bi imele z Nemčijo. Konture nove situacije, ki utegne postaviti na kocko usodo Evrope in sveta, so prav vidne v vsem svojem strahotnem obsegu šele, če uvažujemo moč in pomen tega novega činitelja nemira. Italija tvori še vedno le sporedni del sovražnikov miru, do zob oborožena Nemčija pa predstavlja opasnost prvega reda. Tega se začenjajo zavedati v Parizu in v Londonu in od tod prizadevanje, da se ustanovi mirovna trozveza Francija, Anglija in Rusija.

Nemški problem je bil do Hitlerjevega prihoda na oblast problem notranje demokratizacije Nemčije, z nastopom novega režima je postal v prvem redu zunanje-politični, ker teži gravitacija fašističnih režimov nujno in prvenstveno po zunanji ekspanziji. Diktatorski režimi ne morejo rešiti nobenega notranjega gospodarskega ali socialnega problema, vse te probleme nasprotno še poslabšujejo in zastrujejo, zato vežejo toliko srditeje svoj obstoj na zunanje politične težnje in osvojevanja, ki naj prinesejo njihovim narodom veličino in blagostanje. Ta osvojevanja se morejo vršiti le za ceno podjarmljenja in osiromašenja drugih narodov. Če sili danes Italija v Abesinijo, bo silila jutri Nemčija v Evropo. Dokler sili Nemčija samo v Avstrijo, govori za to njeno težnjo

narodnostni princip, toda priključitev Avstrije Nemčiji bi bila nujno samo etapa na njenem nadaljnjem pohodu.

Nemčija se zaenkrat šele oborožuje; njene ogromne tvornice orožja delajo pospešeno na opremljenju nemške vojske z vsemi modernimi »pridobitvami« vojne tehnike, še večje in intenzivnejše je njeno delo na polju vzgoje njene mladine v duhu novega nemškega militarizma in cesarizma. Če prištejemo k vsemu temu prirodne prednosti in lastnosti nemškega človeka-vojaka, se moramo vprašati, kaj bo storila ostala Evropa onega usodnega dne, ko se bo vsa ta ogromna oborožena sila dvignila proti njej.

Nemčija je zadnjo vojno izgubila, toda imela je proti sebi ves svet, ki ga je temeljito korobačila dolga štiri leta.

Vstop Rusije v Društvo narodov je svoje dni izzval veliko senzacijo celo v vrstah samih pristašev III. internacionale — zdi se nam pa, da je bila diplomatska Rusija tudi topot mnogo dalekovidnejša nego ostala uradna Evropa in evropski pristaši levičarskih pokretov. Rusija je znala pravočasno pravilno oceniti pomen nemškega oboroževanja in opasnosti, ki prete s te strani tudi njej, ki ima itak že na Dalnjem vzhodu opraviti z japonskim imperializmom. Morala se je pridružiti fronti zapadnih velesil, da očuva mir, ki je tudi njej potreben. Ta fronta predstavlja danes edino protivojno silo. Ta sila je pa toliko močnejša, kolikor večje je njeno oboroževanje. Zato je morala Rusija, ko se je pridružila Franciji, logično tudi javno odobravati ogromne postavke francoskega državnega proračuna za vedno večje potrebe in zahteve armade. Enako Anglija, ki je še zadnje dni določila bajne vsote za povečanje svojega letalstva in mornarice. Da ne govorimo o Rusiji sami, ki mora nujno že eno celo desetletje trošiti dobrušen del svojih državnih dohodkov v vojaške svrhe. Tako se ponavlja zgodovinski paradoks, da se morajo radi blaznega oboroževanja na eni strani, še blaznejše oboroževati na drugi, da se užuga napadalca in odvrne nevarnost novega svetovnega požara.

Drugo je vprašanje, če bo to uspelo. Ali more sedanja Nemčija nazaj? Ali ne bo tudi s svoje strani toliko bolj potencirala svoje oboroževanje, toliko bolj podžigala svoj narod na revanžo? Ali ne bo pri sedanjih razmerah prišlo prej ali slej nujno do usodnega udarca dveh sil, dveh svetov, do uničevanja in klanja, kakor ga še ni bilo?

Roosevelt je izjavil v ameriškem senatu, da tvorijo največjo opasnost za mir režimske diktature, z drugimi besedami, fašizmi posameznih držav. Streti fašizem znači streti vojno.

Tu je bistvo problema.

V tem pravcu bi se morala voditi sveta vojna armade miru proti vojnim silam nemirne fašistične Evrope.

—Gh

Italijanski kanoni za civilizacijo Abesinije.

GIJ ZIT

Kdo naj gospodari v Afriki?

Ivan Vuk

Za vroči in suhi Sudan je jezero Tsana življenjskega pomena. Ko Modri Nil zapusti 1800 m visoke in razdrpane stene, zapušča Abesinijo in se pri Kahr্তুmu zlije v Belim Nilom. Voda Modrega Nila prinaša v Egipt obilo rodovitnega blata, voda Modrega Nila gnoji Egipt. Brez tega gnoja bi ne bilo tistih bogatih poljan v Egiptu, bi Sudan bil puščava. Zato je kraj, kjer izvira Modri Nil, sveti kraj. Sem prihajajo romarji celo iz zelo oddaljenih krajev pit vodo Modrega Nila. Zato, kdor ima jezero Tsana, ima Egipt in Sudan.

Friderik Frekora pripoveduje v svojih spisih o pomenu vode jezera Tsana. Nekoč je bilo namreč za Egipt to jezero usodepolno. Friderik Frekora pravi:

»Nekoč je v Egiptu izbruhnila suša, ki je trajala desetletja. Vedno slabjši je postajal tok Nila. Rodovitno blato, ki ga je odlagal na obeh bregovih svoje struge in ga razgrinjal po poljanah, se je skrčilo. Po navadi so kmetje, ko je splahnela voda, stali v rodovitnem blatu do kolena — in tisto rjavordečo naplavino regulirali na vse strani. Zdaj pa je postala plast te naplavine zelo tanka. Vlaga je naglo shlapevala. S svojimi sakiji so se kmetje morali primakniti kar do bregov Nila. Sakiji so namreč črpalna kolesa na pogon z voli ali osli. Z njimi so črpali iz Nila dragoceno blato na svoje njive, travnike in vrtove.

Dolgi pasovi dežele so od suše opusteli. Začelo se je preseljevanje ljudstva. Naseljevali so se k morju, da so si lovili ribe, ki so odslej postale njih hrana. In vsled tega je vzcvetelo veliko mesto Aleksandrija. Vse drugo je bilo zapisano opustošenju in izsušitvi.

R A Z N O

»Vojne vendar ni...« piše »Paris Midi«, kajti po zaslugi in prizadevanjih Zveze narodov so vojne napovedi prenehale. Sicer imamo sovraštva, bombardiranje, mrtve in ranjene, celo med ženami in otroci, ampak vojne ni, ker ni bila napovedana in to je poglobitno. Preje so si medsebojno napovedali vojno, da se je civilno prebivalstvo lahko poskrilo ali zbežalo, da so odpotovali tudi poslaniki. Sedaj se pa narodi koljejo na roparski način. In to je velik napredek, za katerega smo Zvezi narodov lahko hvaležni? (!!!)

Varnost proti vsem. Po neki časopisni vesti kopljejo v Vatikanu jarke zoper bombe in kupujejo plinske maske. Istočasno pa molijo po starem in preizkušnem vzorcu za zmago italijanskega orožja.

1600 revolucij v 2500 letih. Na kongresu sociologov v Brusliju je navedel neki govornik, da je bilo v zadnjih 2525 letih na svetu 1600 revolucij in pobun. Največ revolucij je bilo v 8., 13., 14. in 19. stoletju. Zadnjih 30 let prejšnjega stoletja pomeni najmirnejšo dobo svetovne zgodovine. V tem stoletju je pa revolucijska številka zopet poskočila. Torej ne poreko zastoj nekateri

To je bilo v tistem času, ko so nad Egiptom gospodovali sultani rodu Mamelukov. Mameluki so bili bojevito ljudstvo, ki je ustanovilo Eijubidsko dinastijo. Vojne vjetnike so kupovali in jih uvrščevali v čete jezdecev. Bili so trdi in grozoviti ljudje. O tej suši Egipta govore cele mohamedanske pravljice, ki pripovedujejo, da bi izginilo vse bogastvo Egipta, če bi bil Allah še dolgo sovražen ljudstvu. Vendar vzrok temu opustošenju ni bila jeza Allaha, temveč gospodarska obnovev Abesinije. Leta 900 je vladala namreč v Etiopiji dinastija, ki se ni prištevala k plemenu Salomonidov. Neka Semitka Zaudita, umna, delavna ženska, neke vrste etijopska Semiramida, je ustanovila dinastijo, ki je pritegnila pod svoj gospodstvo malone vso Etiopijo, izvzemši pokrajino Šoa, kjer so še nadalje vladali nasledniki kraljice iz Sabe in izraelskega kralja Salomona, ki je namreč Menelikova domovina.

V začetku 13. stoletja je bil vladar te etiopske države Lalibele, eden najimpozantnejših afrikanskih vladarjev. Dal je zidati mogočne etiopske stavbe, samostane, cerkve, trdnjave, gradove. Pravljica pripoveduje, da so prihajali ponoči angeli gospodovi in mu pomagali pri delu. Lalibela pa ni bil samo zidar kamenja, bil je tudi veliki zidar svoje države. Tekom svojega vladanja je izpeljal po svojih posestvih vso vodo iz Modrega Nila in tako ustvaril iz Etiopije naravnost krasen, bogat in rodovit vrt, ker je takorekoč pil vso vodo iz Modrega Nila. In Etiopija je bujno cvetela, Egipt pa se je spreminjal v puščavo.

Pozneje, ko so pretresali Etiopijo notranji nemiri, so propadli osuševalni kanali Lalibelovi. Modri Nil je zopet našel staro pot. In rodovitnost Egipta je zopet vstala. Anglija je regulirala vodovje Nila z mogočnimi jezovi. Z vodovjem Modrega Nila se namaka Sudan in s tem je dano blagostanje Egiptu.

Vendar nad Tsana jezerom plava vedno strahovita prikazen Lalibelova. Danes se trgajo za Etiopijo. Naj bo Etiopija »civilizirana« od teh ali onih tankov, od teh ali onih topov in strupenih plinov, bo vodovje Modrega Nila tisto, ki bo odločevalo. In borba za vpliv nad Modrim Nilom se bo pojavljala vedno. Zakaj, recimo, se naj ljudstva, ki prebivajo ob bregovih Nila, odrečejo njegovemu blagoslovu, ki je blagoslov njihove dežele? In zakaj naj ljudstva ne bi smela imeti raj, ki ga ustvarja vodovje Modrega Nila? Ali bo res pustilo iztekati ta blagoslov drugam, v korist tujcem, samo pa bo gladovalo?

Razcvet abesinskega kraljestva pomeni izsušitev Egipta. Zdaj prinaša, kakor trde, vojna v Afriko civilizacijo. Bodi ta civilizacija kakršnakoli, eno je gotovo, ljudstvo, ki je živelo sedaj primitivno, hočejo kratkomalo modernizirati. Naenkrat se ga hoče prisiliti, da se mora navađiti na avtomobile, tovorna vozila, na letala. Zidajo se tovarne za fabrikacijo vojnega materiala. Začela se je industrijalizacija. In kaj sledi? Vodne sile bodo začeli uporabljati in — glejte: duh Lalibelov plava preteče in mogočno nad vodovjem Modrega Nila.

Besede jasnovidca, preroka Hebbelna, se slišijo nekje preteče:

»Ne budi me iz spanja, svet!«

starejši prijatelji, da je bilo nekoč vendarle boljše.

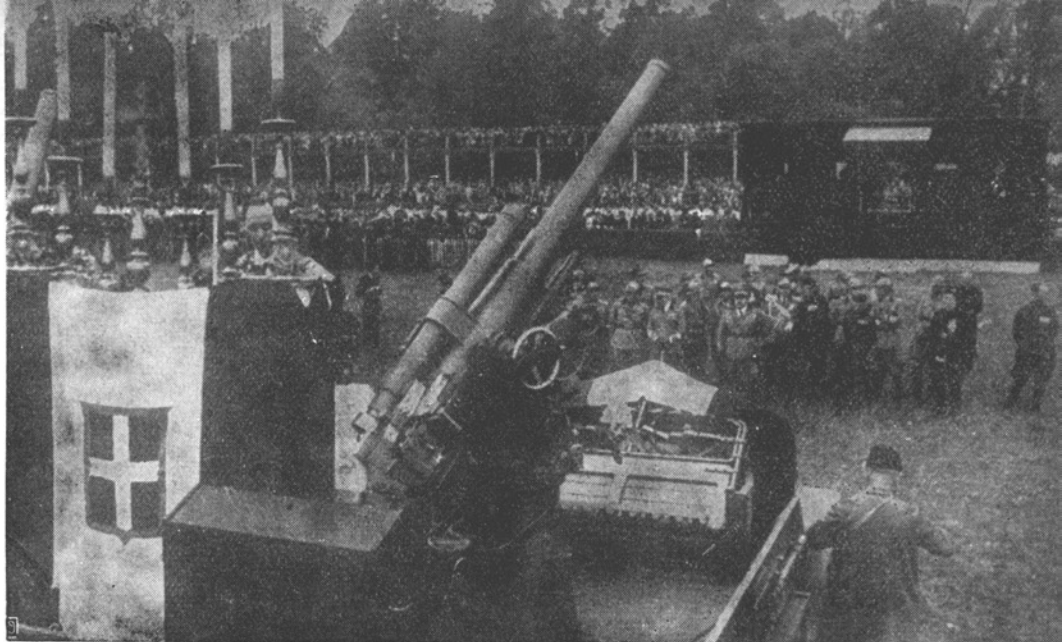
V svetovni vojni je delovalo, umiralo in trpelo v smislu nemške »Wehrfront« 16 milijonov živali.

Kadilcev divjaki ne požro. Včasih je pa vendarle dobro biti kadilec, čeprav to pri nas škoduje denarju in zdravju. Neki francoski zdravnik je to dognal v Afriki na Novih Hebridih, da ljudožrci kadilcev ne pojedjo. Torej malo tolažbe za žene, ki se zaradi kajenja večkrat jeze na može. Boljše je imeti okajenega moža kot nobenega.

»Beraški trg na prodaj.« V Parizu izdaja jo berači svoj lasten časopis in so nedavno

Italijanska artiljerija pred odhodom v Abesinijo.

Gld. Zitt

Cerkvenik Angelo:

NA STRAŽI

Bila je temna in oblačna jesenska noč. Čelnik je vse svoje zveste razvrstil. Le Marko je še čakal in ž njim šest mož.

— Brat Marko! — ga je čelnik poklical.

— Tu! — se je Marko oglasil.

— Za menoj! — je čelnik zaukazal.

Čelnik je stopil naprej, za njim pa Marko in šest mož. Nekdo se je spotaknil ob trhlo, prevrnjeno deblo ter je telebnil na tla.

— Mir! — je jezno zarobantil čelnik. — Trobilo nerodno!

Skočili so drug za drugim čez leseno, napol podrto ograjo v neki vrt, zavili so skozi gosto poraščen sadovnjak proti Dravi ter obstali ob samotni stezi, ki je vodila na cesto.

— Marko, postavi se boš ob oglu te bajte ter boš pazil na vse dohode, ki vodijo na cesto. Tvoje območje sega od lesenega plota pa prav do Drave. Če bo prišel Kos sam, mu zamašiš gobec, vržeš vrečo čez glavo ter ga pošteno premlatiš, tako, da nam v tej volilni borbi ne bo delal več zgage. Si razumel?

— Razumel, brat čelnik!

— Če pa jih pride več ter bi jih sam s svojim moštvom ne mogel ukrotiti, mi to naznaniš. Na cesto postavi Hirša, ki bo dobil kolo; če bo potrebno ga pošlješ k meni. Jaz bom na glavni cesti pred Korenovo gostilno. Spustiš jih naprej ter jim v primerni razdalji slediš z vsem moštvom. Ko pridejo do kapelice, bomo udarili, mi odspredej, vi pa odzadaj. Paziti moraš v glavnem na Kosa. Dobro meri! Samokres pa smeš rabiti samo v skrajni sili. Palica je mogoče manj nevarna, pa nič manj učinkovita, če jo le znaš pravilno rabiti. Ne pozabi zavarovati si hrbta! Si vse razumel?

— Razumel, brat čelnik!

Čelnik je izginil v temno noč.

Marko je razvrstil svojih šest mož po vseh pravilih vo-

jaške vede. Vsakomur je natančno določil mesto ter območje, ki naj ga opazuje.

Sam se je naslonil ob upognjeno jablano v bližini bajte nad Dravo.

Drava je samo semtertja zašumela, drugače pa se je pomikala neslišno, kakor spreved žalostnih pogrebcev, proti vzhodu. Iz mesta se je včasih zaslišala hupa avta, v predmestju pa se je kdaj pa kdaj oglasil pes.

Bila je žalostna, zelo žalostna noč.

Ali pa se je Marku le tako zdelo.

Že tri leta je v Mariboru, že tri leta so minila, odkar je bil v neki jesenski noči pribežal čez Črno prst v Jugoslavijo.

Dolga, predolga in pretežka tri leta.

O, če bi bil vse to vedel! Rajši bi bil ostal doma. Smešno, si je ugovarjal, smešno! Saj bi ga bili zaprli, nemara celo ustrelili!

Tri leta potepati se brez posla ter moledovati za podporo in miloščino, tri leta gladovati, tri leta pogrešati vse, po čemer mlad človek tako neznansko hrepeni. Gledati, kako hodijo drugi gosposko oblečeni po mestnem sprehajališču ob strani prelepih in zapeljivih deklet, gledati, kako sedijo drugi v razkošnih kavarnah, poslušajoč godbo, pravljичno lepo godbo... Gledati toliko dobrot, toliko lepote po razstavnih oknih, pa ne moči seči z roko po njih... Vse to je tako daleč, vse to je zanj deveta dežela, sen, samo sen.

Le semtertja mu vržejo kakšno drobtinico s preobložene mize, le poredkoma mu se ponudi kakšno priložnostno delo.

Zdaj na primer te volitve.

Že dve leti je v službi teh ljudi... seveda le semtertja... V službi ljudi, ki trdijo, da se borijo za njegove svojce, vklenjene onkraj meje v spone narodnega in socialnega suženjstva.

Dobro plačajo...

ponudili v njem v oglasnem delu neki trg, kjer pravijo, da se tam sprehajajo bogati ljudje. Trg ponujajo cerkvam. »Dnevni« in kaso 25 frankov.

Na Poljskem uničujejo sladkorno repo. Doslej smo čitali o uničenju ogromnih količin kave, kakaoa, bombaža in drugih takih produktov le v brzojavah iz Južne Amerike, sedaj pa izvemo, da se podobne stvari dogajajo tudi v Evropi. Poljski listi poročajo, da so morali kmetje v okolici Horodenke uničiti polnih 350 vagonov sladkorne repe, ker niso našli za njo kupca. V Horodenki se nahaja tovarna sladkorja, ki rabi letno okrog 3500 sladkorne

repe, zato v tamošnji okolici pridelujejo večinoma samo sladkorno repo. Ker je bila letošnja žetev izredno obilna, so kmetje preostalih 350 vagonov repe poslali tovarni in jo ponudili v nakup po smešno nizki ceni. Ker pa tovarna repe le ni hotela odkupiti, so na mestu uničili vso to ogromno množino repe, da si vsaj prihranijo nove prevozne stroške.

10.000 vagabundov se vozi z avtomobilom. Ne pri nas, seveda, ameriške statistike navajajo, da je v Ameriki okrog 10.000 vagabundov, ki se vozijo z lastnim avtom, ki ga pa niso niti kupili, niti ukradli. Priposestvovali so ga na zakonit način. Ta

vozila so namreč prejšnji lastniki radi obrabljenosti in defektov zapustili ob cesti, kjer so jih sedanji lastniki našli. Pravega veselja s takimi vozili tudi oni najbrže nimajo.

Predzgodovinsko mesto v ledenem morju. Raziskovalec Alaske dr. Hurdleek je na otoku Kodiak odkril veliko predzgodovinsko naselbino, po kateri sklepa, da so bili enkrat otoki ob Alaski naseljeni po nekem kulturno visoko razvitem narodu. Odkril je tudi več grobišč, ki dokazujejo, da ti prebivalci niso bili Eskimi. Uporabljali so orodje, ki spominja na zgodnjo bakreno dobo v Ameriki. Naselbino so najbrže raz-

Dobro?

Marko se je nasmehnil. Nasmehnil se je, da ni vedel ne kdaj ne kako.

Napajajo jih; ob takšnih priložnostih jim ne manjka ne mesa ne kruha ne vina... Tudi kakšen kovač jim pade v žep.

Pa kaj bi vse to? Saj ne gre za denar!

Marko se je moral zopet nasmehnuti. Nemara pa vendarle za denar!

Ne, ne, se je branil. Gre za nekaj velikega, nekaj, zaradi česar trpijo njegovi ljudje onkraj meje, nekaj, zaradi česar je moral umreti njegov brat, nekaj, zaradi česar je moral tudi on sam mnogo pretrpeti.

Sam je moral mnogo pretrpeti? — se je nepričakovano vprašal. Kolikokrat se je v poslednji dobi tako spraševal.

Res je, trpel je; moral se je skrivati pred miličniki in biriči, kakor ubijalec ali ropar, moral je nočevati v tujih skednjih, pod tujimi kozolci, v gozdovih... Ne ene ure miru ni imel. Nenehoma jih je čutil za petami.

Od tistega trenutka, ko so mu ubili brata.

Kadarkoli se je spomnil tiste noči, ga je vsega pretresel mraz.

Bila je mrzla zimska noč.

Tema. Svinčeno, črnosivo nebo.

Stane, njegov brat, je tisti večer prišel pozno domov. Delal je v arzenalu. Menda so mu odpovedali službo. Bil je ves potrta. Počasi so vsi poglobili v postelje. Luč so ugasnili.

Kmalu je nekdo močno potrkal na hišne duri.

V vežo sta stopila dva uniformiranca.

S Stankom sta želela govoriti.

Počakata naj, da se obleče.

Ni potrebno, takoj naj pride.

Stanko se je naglo oblekel. Prišel je v vežo.

Kaj želijo?

Ž njimi naj gre.

Hitro, takoj!

Vsaj obuje naj se še!

Ni potrebno.

Oba sta se skrivnostno nasmehnila.

V sobo smo slišali glasno prerekanje.

Vsi smo hiteli v vežo. Uniformiranca sta nam zagrozila, da nas postreljata, kakor stekle pse. S samokresoma v rokah sta prisilila Staneta, da je stopal pred njima.

Domači so ga hoteli braniti, a zunaj jih je bilo preveč.

Vsi so poskakali v velik tovoren avto. Staneta so nasilno naložili.

Voz je zabrnal, luči so pobelile cesto, z voza se je oglasila divjaška bojna pesem.

Marko se je naglo oblekel ter zajahal kolo.

Drvel je z naporom vseh svojih sil za pošastnim vozilom.

Ustavili so se ob pokopališču...

Veter je tulil kakor priklenjen pes ter pripogibal vr-

hove črnih cipres, ki so se pošastno sklanjale čez zid, kjer se je končevala strahotna tragedija.

Vsi so izstopili.

Pred vsemi je stopal Stanko z zvezanimi rokami.

Postavili so ga k zidu.

Odvezali so mu roke.

Za vsako roko sta ga prijela po dva uniformiranca.

Ni se branil. Vedel je, da bi bilo zaman.

— Strahopetci! — je kriknil.

Marku se je zdelo, da je moral ta krik, ki je izzvenel v pretresujočo obtožbo, vzdriniti ves svet.

A nihče se ni zganil, le veter je zaječal, le ciprese so stegovale svoje pošastno dolge vratove čez zid.

Še enkrat:

— Strahopetci!

Še zdaj mu zveni ta krik v ušesih. Pregarja ga dan in noč.

Oster pok.

Stanko se je zgrudil.

Vozilo je zopet zaropotalo, luči so pregrnile vso pokrajino z mrtvaškim prtom. V vozilu je vladala grobna tišina.

— Strahopetci! — je nehote ponovil Marko, stoječ ob upognjeni jablani in gledajoč proti stezi, po kateri bo, verjetno, prišel Kos.

— Da, strahopetci, mi smo strahopetci!

Kolikokrat si je moral to v poslednji dobi očitati, kajti nenehoma ga je zasledoval obtožujoči krik na smrt obsojenega brata.

Venomer je stal pred njim ter ga gledal s tistimi prelepimi deškimi očmi, ki so očitovale tolikšno vero in ljubezen.

Tudi v tem trenutku ga je zagledal pred seboj.

Kako otožno in očitajoče ga je gledal:

— Marko, ali si šel tudi ti med nje, tudi ti, ki si me hotel maščevati...

— Saj prav zato, da bi te maščeval... se je hotel Marko opravičiti.

Ali se ni Stane strahotno zakrohotal. Marka je zabezlo po vsem životu.

Pomencal si je oči.

Sanja ali bedi?

Ali je pijan?

Da, preveč je pil.

— Res je, res je, strahopetci smo! Enaki smo tistim, ki so ubili mojega brata, enaki tistim, ki so pozneje dan in noč zalezovali mene... Tisočkrat sem jim zalučal v obraz psovko: Strahopetci! In kaj sem storil zdaj... Pridružil sem se jim...

Tedaj se je zakrohotal. Na ves glas.

Prestrašil se je svojega lastnega glasu, ki je bil bolj podoben glasu njegovega brata nego njegovemu.

Ali je zblaznel?

Ah, ni zblaznel, ne.

Skrajni čas je, da razčisti s samim seboj.

V čem se razlikuje od ubijalcev svojega brata?

rušili Mongoli, ki so vpadli v one kraje preko Beringove ceste.

1400 let staro drevo. Na pokopališču Santa Maria del Tule v državi Oagaca v Mehiki se nahaja še danes ono znamenito drevo, ob katerem je zbral leta 1519 znani španski osvajalec Južne Amerike Cortez svojo vojsko. Deblo tega drevesa je danes visoko 32 metrov, široko pa 31 m. V višini 6 metrov se drevo razrašča v posamezne veje, ki so že same na sebi podobne velikim drevesom. Krošnja ima 34 metrov obsega. Drevo je cipreša in nedvomno najstarejše svoje vrste. Že Cortez je pisal v svoji zgodovini osvajanja Mehike, da se mu je zdelo to drevo največje od vseh čudežev, kar jih je videl na pohodu. Starost drevesa cenijo na 1400 let.

Kako postaneš milijonar? Njujorški založnik Vidars je pri letošnji davčni napovedi navedel, da njegovo premoženje znaša 1.050.000 dolarjev. To premoženje si je pa nabral z založbo neke brošure z naslovom »Kako postaneš milijonar?«, ki se je razprodajala širom Amerike v milijonih izvodov. Ni znano, če je le eden od čitateljev te znamenite brošure postal tako hitro milijonar kakor njen založnik.

Iz zapora — deložiran! Tudi to je že danes mogoče, da nočejo ljudje iz zapora. V Stanislavu so obsodili nekega Jahuma na 7 mesecev zapora. Ko mu je kazen potekla, pa ni hotel zapustiti svoje celice, češ, da je brez posla in brez sredstev in da ne mara več ležati na cesti. Morali so ga konečno s silo odvesti iz jetnišnice.

Domača kuhinja. Odkar se izvajajo sankcije, priporočajo italijanski listi hrano iz domačih poljskih pridelkov. O tem prinašajo v zadnjem času vse polno strokovnih razprav in nasvetov. Objavljajo tudi vsak dan posebne kuhinjske recepte. Za 1. december so n. pr. priporočali naslednji menu:

Janež in zelena. — Bučna pogača. — Pečena jabolka.

Oglas. Glasilo vaticanske države »L'osservatore Romano« objavlja naslednji in-serat:

»Odlična vdova sprejme vodstvo gospodinjstva pri cerkvenem dostojanstveniku z razkošnim stanovanjem.«

Mussolini je navdušil celo mašnike, ki korakajo po rimskih ulicah in se navdušujejo za vojno v Abesiniji.

Gld. Ztl.

Ali niso z istimi besedami zagovarjali svoja zločinstva, kakor jih zagovarjamo mi? Samo eno edino ime smo zamenjali... eno edino ime! Oni so zlorabljali ime svojega ljudstva, mi pa... Ali ga res zlorabljamo?

Nepričakovano je podzavestno zaslišal čelnikov glas: — Premišljujejo anarhisti! Mi pa moramo delati, brez-pogojno in slepo ubogati, ukloniti se slehernemu, na videz še tako nezmisljenemu ukazu. Vse za našo idejo, vse za...

— Idejo, kakšno idejo?

— Že zopet premišljuješ! — se je posvaril.

Zaman se je svaril. Misel je kakor reka, ki neugnano dere naprej, ki jo moreš zajeti kvečjemu v jez, da se sprosti v električni energiji, da požene kolesje tovarne.

— Zaman, zaman!

— Strahopetci smo! Misli se bojimo. Zakaj ga moram udariti s palico po glavi? Ali mar ne zato, ker ne moremo kljubovati njegovi ostri misli? Ali ne zato, ker je naša misel majhna in nebogljena, še vsa v plenicah?

Bojimo se ga.

Vsi se ga bojimo.

Zato, prav zato ga hočemo pokončati.

Zopet se je zasmel. A ta smeh je bil samo karikatura smeha.

Ah, danes je tako čudno žalostna noč. Samo zato sem tako blazen.

Ali nima tudi Kos brata?

Ali ne gre za njim s kolesom?

Kako čudno in nezmislno vprašanje!

Ne samo brata, tudi otroke in ženo ima, majhne nepre-

skrbljene otroke. In dober človek je, menda; delavci ga imajo zelo radi.

Saj prav to je tisto!

Ne z mislijo, s svojo dobroto jih je pridobil.

Zapeljivec je.

— Tako? — se je zasmel Markov brat. — Z dobroto jih je zapeljal? Zakaj pa jih vi z dobroto ne zapeljujete in zapeljete? Zakaj ne, a?

— Ne, ne, nisem pravilno povedal. To ni dobrota, to je demagogija!

Dobro, dobro, pa bodite še vi demagogi, samo ne strahopetni razbojnik!

— Ah, pusti me, ne muči me več... Ne smemo biti demagogi. Vitezi resnice moramo biti. Zapeljancem moramo odpirati oči...

Stanko se ni več smehljajal. Nič več deškega ni bilo v njegovih očeh, nič več tistega, kar je nekdanje bilo tako sladko, nežno, žametasto. Kako strašne so bile v tem trenutku njegove oči! Njegov pogled je bil kakor plamen, kakor ognjena, govoreča obtožba.

— Marko, lažeš; lažeš, ti vitez resnice... Čemu lažeš sam sebi? Prodal si se za skledo leče, za skorjo črnega kruha... prodal...

— Živeti moram!

— Živeti, toda ne živeti, kakor priklenjen pes! Živeti človeško, Marko!

— Povej, kako! — je jezno zavpil Marko.

— Kako jih živi na milijone in milijone, ki so v enakem položaju, kakor ti? Kako živijo očetje, ki imajo žene in otroke, pa so prav tako brezposelni, kakor ti?

T E H N I K A

Očala, ki vidijo skozi temo. Neki pariški inženjer je skonstruiral očala, ki utegnejo močno slabovidnim očalarjem izvrstno služiti, zlasti ponoči. Očala so namreč opremljena z malo žarnico in baterijo, ki se jo nosi za ušesi. Ponoči je treba samo pritisniti na mali gumb, da se tudi pri najhujši temi dovolj sveti. Žarki te miniaturne žarnice ne motijo niti najmanj gledalca.

Novi tank. V Washingtonu so preizkusili nov tank, ki vozi z brzino 100 km na uro, je ves iz debelega jekla ter opremljen s tremi mitraljezami Thompsonovega sistema in z radio napravo. Washingtonska vlada se pogaja z izumiteljem radi dobave celega parka teh tankov, ki predstavljajo po mnenju

strokovnjakov najdovršenejšo tehnično »prijemitev« na tem polju.

Goreča pnevmatika proti nočnemu zamrznjenju. V boju proti spomladanskemu nočnemu mrazu zlasti v vinorodnih krajih so se že preizkušala najrazličnejša sredstva. Posebno se je poskušalo zavarovati ogrožene vinograde z umetnim pooblačenjem. Kot zelo učinkovito in zelo poceni sredstvo se je nazadnje izkazalo zažiganje stare avtopnevmatike. Goreča pnevmatika tvori težke oblake dima, ki leže dolgo nad poljem ter tako preprečujejo zamrznjenje.

Stavbne snovi proti strupenim plinom. Zaščita pred strupenimi plini zanima danes vedno širši krog ljudi. Znamenje časa! Naravno, da se radi tega vedno znova poskuša najti najprimernejša obrambna sred-

stva ter preiskuje odpornost snovi, ki prihajajo v to svrhu v poštev. Preizkusile so se posamezne vrste stavbnega materiala ter se pri tem dognalo, da prodirajo navadni strupeni plini v porozne stavbne snovi, kakor opeka, malta itd., le 10 cm globoko in se tekom dveh do treh ur od znotraj izsesajo. V asfalt, lepenko ter sploh katranizirane stavbne snovi običajni strupeni plini navadno sploh ne prodirajo. Toliko globlje pa prodirajo v les, zlasti v smeri vlakna. Dognalo se je obenem, da izsesavajo porozne snovi, ako so vlažne, plin mnogo počasneje nego suhe.

Rezila iz stekla. Po vesteh iz Prage kani češka steklarska industrija proizvajati na veliko posebna brivska rezila iz — stekla. Pravijo, da so nova rezila dovolj trda in

Deveta ura.

Marko je štel udarce.

Ena, dve, tri...

Komaj je odbilo v prvi cerkvi, že je začelo biti v drugi, v tretji, četrti...

Marko je štel.

Bilo mu je v olajšanje.

— Brat Marko!

Za njegovim hrptom se je oglasil čelnik.

— Tukaj sem, brat čelnik!

— Ali dobro paziš? Čudim se, moral bi biti že davno tu. Pravkar je odbila deveta. Shod imajo napovedan za poldeveto, njega pa še vedno ni. Ali si ves čas budno pazil?

— Budno, brat čelnik!

Marko je zopet ostal sam.

— Ali sem res ves čas budno pazil? — je sam sebe vprašal. Moral si je priznati, da ni prav za prav nič pazil. Zavoljo njega bi bilo lahko šlo deset Kosov mimo.

S srca se mu je odvalilo težko breme. Skoraj razposajeno vesel je postal. Najrajši bi bil zavriskal. Kos je že moral iti mimo... Ne bo ga več.

— Kakšen strahopetec sem! — si je očital. Zakaj nisem čelniku takoj povedal, da nočem več sodelovati pri tem zverinskem lovu na ljudi?

Nepričakovano in nekako podzavestno ga je vsega prevzelo sovraštvo do čelnika in do vseh teh ljudi, ki se z njim vred borijo proti Kosu in Kosovim ljudem.

Zakaj mu ni takoj povedal kar naravnost v obraz?

Res je, moral bi mu bil kar v obraz povedati, toda — jutri? Kaj pride jutri? Kje bo jedel, kje bo spal? Ali ne bodo potem tudi njega nekje prav tako počakali, kakor čakajo danes Kosa?

Da, da! Kos ima prav! Da smo plačanci, pravi, slabo in umazano plačani hlapci...

Marko je zaškrtael z zobmi.

Noče biti več hlapec! Pa naj se zgodi karkoli!

Že zdaj, v tem trenutku pojde svojo pot.

Pa vendar se ni premaknil z mesta.

Še vedno je stal in s podvojeno čuječnostjo pazil na stezo, po kateri je moral priti sovražnik... Neka zahrbtna, železna sila ga je priklenila k jablani, da se ni mogel niti zganiti.

Nekaj se je zganilo...

Ali ne prihaja nekdo po stezi?

Kos?

V Marku je prisluhnila sleherna žilica.

Kaj naj napravi?

Ali naj pošlje Hirša k čelniku?

Če ga ne bo Marko pobil, ga bo zajela glavna straža na cesti.

Naj se zgodi karkoli! To se njega prav nič ne tiče. Drugi ga bodo. Saj ni Marko policija, da bi skrbel za javno varnost!

Zdajci pa je zopet nepričakovano zaslišal krik umirajočega pod pripogibajočimi se črnimi cipresami:

— Strahopetci!

Iz teme se je luščila vedno bolj jasna postava.

Marko ga je že prav dobro videl in spoznal.

Bil je Kos.

Sam samcat.

S palico bi ga usekal po glavi, pa bi bilo vsega konec.

Vse bi trajalo samo eno pičlo sekundo.

Marko je čvrsto stisnil palico.

Kos je bil oddaljen od njega samo še kakšnih deset korakov.

Popolnoma brezskrbno jo maha... Roke ima kar v žepih. Klobuk ima potisnjen globoko na oči, glavo sklonjeno proti zemlji. Kakor nalašč, da bi ga človek upilil tja po betici!

Ali se Marku ne dviguje kar sama roka, ali ga ne bo vsak hip pobil?

Tedaj se je Marko zasmejal.

Prav na glas.

Kos se je ustavil.

— Kdo se smeje?

— Tiho, Kos, na vas čakamo...

— Name?

— Da, pobiti vas moramo...

Kos je takoj doumel, za kaj gre.

— Skesali ste se, ali ne? — ga je pobaral.

— Skesal? Ne, Kos, čemu bi se kesal? Samo spoznal sem... Toda sedaj ni čas, da bi se pomenkoval. Vrnite se, naglo se vrnite, odkoder ste prišli!

— Vrnem naj se? Saj moram na shod!

— Pobili vas bodo...

Prepozno.

Po bliskovito so ju obkolile tri temne postave. Kakor da so zrastle iz zemlje.

— Čemu ta pogovor?

Čelnikov glas je bil oster.

Že se je dvignila palica.

Marko je hotel prestreči udarec ter tako rešiti Kosa.

Udarec je padel po Markovi glavi...

— Marka si!

Marko je obležal v mlaki krvi...

Nekje daleč je žalostno zavijal priklenjen pes.

dovolj elastična, da se bomo lahko z njimi prijetno brili, zlasti ker so zelo poceni.

Naše ure gredo napačno. To smo tudi sami že večkrat opazili. Češki fizik Türmer je pa dognal, da gredo napačno vse ure na svetu že 400 let, odkar je namreč Kopernik odkril, da solnce samo ne vzhaja in ne zahaja, marveč, da se dela dan in noč radi tega, ker se zemlja vrti krog svoje osi od zahoda proti vzhodu. Kazalo na uri teče v desnem krogu, medtem ko bi se moral gibati v nasprotno smer, da bi nam kazalo vedno pravi čas. Türmer je sestavil novo svetovnočasovno uro iz dveh kolesc (eno stoječe, drugo krožeče), ki služita kot kazalo. Na krožečem kolescu so označeni največji kraji sveta. Številčnica, ki je tudi na tej uri razdeljena na 24 ur, stoji. Krožeče kolesce je opremljeno s posebnim glavnim kazalom, ki meri gibanje zemlje od zahoda proti vzhodu. Na ta način je mogoče dognati vsak trenutek pravi čas na celem svetu. Praška tehnična univerza se je izjavila zelo ugodno o tej novi uri.

Novo vremenoslovne opazovalnice. Znani raziskovalec Arktike Hubert Wilkens pri-

pravlja ustanovitev mednarodne družbe, ki naj bi organizirala enotno po vsem svetu vremenoslovno službo. Družba ina menda že zagotovljeno letno subvencijo v višini enega milijona dolarjev, ki se steka iz prispevkov posameznih, na vremenoslovni službi interesiranih držav. Vlade Južnoafriške unije, Avstralije, Nove Zelandije in južnoameriških držav so se Wilkensovi akciji že pridružile. Wilkens namerava med drugim zgraditi na Arktidi pet, na Antarktidi pa dvanaest vremenoslovnih postaj.

Zračni promet nad Karaibskim morjem. V letu 1934 je letelo iz Miamija preko Karaibskega morja 120.000 potnikov. Vse te potnike so prevažala vodna letala 17-tonske teže s petimi možni posadke. Ta letala so dolga 50 čevljev.

Turizem na luni. Ameriški inženjer P. Winstone, ki se že več let bavi s konstrukcijo raket, je izjavil novinarjem, ki so ga obiskali, da bomo lahko kmalu potovali na luno. »Zagotavljam vam« — je dejal — »da boste že v par letih lahko obedovali na luni. Mi delamo že osem let skupno z velikim številom evropskih inženjerjev na

problemu raketnih poletov. Matematiki in geologi so sedaj dokončali svoja ocenjevanja.«

I Z U R E D N I Š T V A

Dragi čitatelji. Nešteto pismenih in ustnih pohval smo dobili za preurejeno »Svobodo«. Znamenje, da smo enkrat prav zadeli. Tako revijo hočejo ljudje imeti. Pa tudi cena je edinstvena. Za ta znesek ni slovenske revije. Mi jo bomo še bolj izpopolnili, Vi pa se ne pustite prositi za nakazilo naročnine. Saj veste, da mora tudi tiskarna svoje uslužbenke točno plačevati. Nikar tedaj ne odlašajte. Naj Vam žena, hčerka ali sin nese denar na pošto, ker vemo, da sami ne utegnemo. Pa še nekaj: Ta revija je toliko ženska kot moška, ona je nadomestek za »Ženski list«. Zato glejte, da jo bodo žene tudi brale. Saj to jim privoščite. Če mož ne utegne, naj čita ona zase, naj čita otrokom otroški del, ki je tako lep in ki ga otroci tako radi poslušajo. Nekaj časa morate najti v hiši za čitanje, pa tudi tisto betvico denarja za naročnino bo treba najti.

Vihar v neapeljskem zalivu.

Old. Zitt.

Leopold Kern: T. M.

ZELENI KADRI

Takozvani »zeleni kadri« so še v živem spominu udeležencev svetovne vojne, tudi pri nas na Slovenskem. Leta 1917., zlasti pa leta 1918., ko je bilo že vse do grla sito vojne, so začeli vojaki, zlasti Slovani, pa tudi drugi pripadniki nenemških narodov, drug za drugim izginjati iz fronte. Orožniki so jih iskali na njihovih domovih, kjer pa jih niso našli. Marsikdo, ki je šel domov na dopust, se ni več vrnil v fronto. Mladi fantje, ki bi morali v rekrute, so čez noč izginili. Vsi ti ubežniki so se skrivali v nepristopnih gozdovih Pohorja, Karavank, Kočevja in Gorjancev. Hrvati pa v slavonskih šumah, kjer so stvorili posebno svojo fronto »zelene kadre«, ki je avstrijskim oblastem delala mnogo skrbi in ji vse vojaške ekspedicije niso mogle do živega, ker je prebivalstvo z ubežniki simpatiziralo. Oni so na svoj način mnogo pripomogli h končnemu razsulu Avstro-Ogrske monarhije. — Socijalistični pisatelj, Leopold Kern, nam v predležem članku opisuje to gibanje predvsem med Čehi in Slovaki. T. M.

Od protihabsburških demonstracij v čeških in slovaških mestih in vaseh, je bila zelo dolga in težka pot do »zelenih kadrov« leta 1918, v soteskah in gozdovih. Ubogljive in splasene Slovake, kakor »cesarju zveste« Hrvate, je po mnogih vmesnih postajah vedla ta pot do vseslovanke propagande in dolgo je trajalo, predno je želja po osvoboditvi, boljše rečeno mržnja napram vojnemu mehanizmu, napravila iz pohlevnih kmetov in težavo prave fanatike, ki niso prav nič zaostajali za agitatorji iz vrst meščanske inteligence. Lahko si predstavljamo, kakšen odmev je imelo med nacionalno zavednimi sokoli in dijaki, ko jih je Avstrija pognala v vojno proti Srbiji, temu slovanskemu heroju izza balkanskih vojn in jih je silila, da so morali peti habsburške patrijotične pesmi, oni, ki so se navduševali vedno le s »Hej Slovani«.

Kdo bi se potemtakem čudil, da je moral cesar Franc Jožef že marca 1915. z armadnim poveljem razpustiti »Pražki 28. pešpolk imena Kralj Viktor Emanuel II.«, radi nezaslišanega dejstva, »ker sta se v bojih v karpatskem prelazu Dekla, dva cela njegova bataljona, z vsemi častniki in z godbo vred, brez posebnega odpora napram mnogo slabejšim oddelkom Rusov predala, in ker je bil cel polk že z vsega početka, še predno je odšel na fronto, moralno popolnoma zastrupljen.« Kakor da bi se bila morala ravno na fronti dvigala, kakor da bi ne bilo vsakomur jasno, da je bolje zanj, da to breme čimprej otrese Sicer se pa niti cesarju, niti njegovim pribočnikom in dvorjanom ni bilo treba izpostavljati zimi v Karpatih in jim je bilo lahko govoriti.

V Srbiji, Črni gori, zlasti v Rusiji, pozneje tudi v Italiji in Franciji, so avstro-ogrski vojni vjetniki slovanske narodnosti vzeli zopet kokarde in orožje in so se borili

proti svoji »očetnjavi«. Tem »legijonarjem« se je dobro godilo. To so kmalu zvedeli tudi v domačih vaseh. »Tam na oni strani so tudi vaši bratje. Udajte se in tudi vam bo dobro. Kaj vam mar Avstrija in vojna!«

Sudetski Nemci bi v slučaju vojne, ki bi jo vojevala Čehoslovaška s kako svojo sosedo, tudi ne govorili drugače. Celo Bismarck je leta 1866. napravil iz vjetih Madžarov v Neiseju znano Klapkovo legijo in jo je poslal nad Avstrijo. Leta 1870. je pa Avstrija organizirala legijo hano-verancev proti Prusiji. Za slovenske legijonarje je bila doba preko priznanja njihovih »vlad v inozemstvu« po Antanti, do končne izgraditve njihovih samostojnih držav, dovolj težka in negotova in zasluži, kakor vsak boj za svobodo, priznanje nepristranskega opazovalca.

Nič lažje ni bilo onim v domovini. Tukaj je bila pot v »zelene kadre« mogoče še daljša in težja, kakor v vjetništvo in v legije. K sreči so ravno instruktorji in profosi sami storili vse, da so jo skrajšali. A malo so pomenile ječe in zapori, ki se je iz njih slišalo vpitje mučenih in pretepanih celo ven na ulice, kaj so bila celo streljenja posameznih fanatikov, ki jih je surovo postopanje njih mučiteljev dražilo k še večjemu odporu, napram načrtnim deportacijam čeških črnovojnikov v notranje predele Avstrije in Ogrske! To je bila domača Sibirija! Siloma so bili vtaknjeni v vojaške suknje, odtrgani od žen in otrok, od svojega dela, obrti, gospodarstva in odgnani v daljne, sovražne kraje, ne da bi jim bil vsaj enkrat dovoljen kratek dopust in nazadnje so morali s hlinjenim navdušenjem, s patrijotično pesmijo na ustih na fronto! »Singen! Spivejte! Petje je zapovedano! Zatracený kluký!«

Češki dopolnilni bataljoni so bili postavljeni v ogrsko pusto, ogrski so pa bili kot žandarji razdeljeni po čeških mestih, da bi osramotili Čeha kot celoto. Še danes se češki kmetje, čeprav se za čuda še danes nekaterim toži po stari Avstriji, z grozo spominjajo takratne avstrijske Sibirijske. Nemci in Madžari so smeli nad »izdajalci«, ki so jih v zastraženih vlakih pripeljali v njihove garnizije, ohlajati svojo jezo. Etapni prašiči so si to z zadovoljstvom privoščili. Madžarske čete so si pa v čeških garnizijah lahko vse dovolile; nastopale so kot zmagovalci v podjarmljeni deželi. Podoficirji so se v Pragi, kjer so prevzemali rekrute, obnašali ko pijani roparji, ki so jih morale oborožene patrulje krotiti. To je veljalo kot posebno »šnajdig«, korajžno, in takemu se je odhod na fronto odložil; zato pa so češki rekruti prej prišli do deleža.

Češke rekrute so sestavili v posebne oddelke in so jih posebej »muštrali« in poučevali. V materinem jeziku je bilo z njimi prepovedano občevati. Naj se uče nemški. »Werdt's schon lernen, ös Varräter!« Nedolžne žrtve

blaznosti so v svojih nebolgljivih izrazih zatrjevale, da jim o izdajstvu ni ničesar znano, da ga obsojajo. Nič jim ni pomagalo, mučitelji so se napravili, kakor da jih ne razumejo. Tako dolgo so jih brcali s težkimi škornji, da so dobili o »izdajstvu« drugačne pojme... Njihova pisma so se »cenzurirala«, to se pravi, neprečitana so zmetali v peč. Zaman so pisci čakali odgovora; njihovi svojci niso vedeli kje se nahajajo. Če je kdo izmed njih slučajno vendar dobil kak paket z mesom in buhtli, takozvano »mastno perilo«, mu je večji del gotovo »dežurni« požrl, ostalo je pa »preiskal« gospod »srbni komandant« in rekrut je molčal v upanju, da bodo z njim vsaj prijazneje ravnali. Ali toliko »mastnega perila« bi ne bil nikdar mogel dobiti.

Nikdar se ni slišalo, da bi se bil kak častnik za nje zavzel. Razen če jih je nahrulil, opljuval, osramotil. Prideljeni so bili k takozvanim zanesljivim polkom. Nezaupanje jih je obkrožalo v etapi in na fronti. Kdo bi se čudil, da so ti priprosti delavci in kmetje kmalu po svoje na vse to reagirali? Da so hrepeneli po dnevu, ko bodo mogli pomandratí nogo, ki jih je tolikokrat obrcala? Da so si želeli odsekati roko, ki jih je tolikokrat udarila v obraz? Da razbijejo gobec, ki jih je tolikokrat psoval?

Vendar še ni prišel tisti čas, še je bilo treba molčati. A tajno je že šlo od ust do ust širom države: Slovani, sabotirajte vojno! Izogibajte se je, kjerkoli mogoče! Ohranite se za lastni veliki trenutek! Bežite s fronte, vrnite se domov, skrijte se v gozdovih! Čakajte na znamenje!

Inteligent je slišal v teh geslih cel zgodovinski program, kmet in delavec, Čeh, Slovak, Slovenec, Hrvat, pa samo besede: zapustite fronto in vojašnice, skrijte se! Zadostovalo je. Leta in leta jim tega ni nihče rekel, temveč so jih samo gonili iz domačije v vojno.

In vračali so se domov — skozi večje nevarnosti, kakor v fronti na napad. Eni iz koruznih polj Rumunije, drugi iz gor Albanije, tretji iz kamenitih pustinj Krasa, četrti celo iz pomandranih goric Francije, kjer so od pomladi 1918. leta ležale tudi avstrijske divizije, da dokažejo »bratstvo orožja«. Iz pohodnih bataljonov in iz zaporov so prihajali, iz vseh krajev »velike očetnjave«. Vpoklicani so bili v »zelene kadre«, odhajali so v temne gozdove Slavonije, v štajerske planine in v nepristopne pragozdove slovaških Karpatov. Žandarji so jih zasledovali, ali premalo je bilo biričev. Več kakor so jih mogli s pomočjo izdajstva in razpisanih nagrad poloviti, je prihajalo iz garnizij in transportnih vlakov novih »prosto-voljcev« v to novo fronto. In v kratkem je nastala res močna fronta.

Njene napadalne brigade so osvajale skladišča, proviantne kolone, zaloge orožja in vojaške blagajne. Seveda so imeli v vseh utrdbah, vojaških oporiščih in strelskih jarkih svoje prijatelje, ki so jim pripomogli, da so njihovi napadi končali z zmago. Imeli so zaveznike v raznih vojaških oddelkih, intendanturah, zbiralnih skladiščih, v vojaških zaporih in ječah in celo v samem vojnem ministrstvu; poleg tega je pa tudi vse prebivalstvo njihovega akcijskega okrožja simpatiziralo z njimi.

Oficijelna vojna ni imela nobene privlačne ideje več za nje, je ni nikdar imela, ker sploh nikake imela ni; nasprotno temu jih je pa njihova borba za osvoboditev slovaških narodov, za neposredno osvoboditev njih samih iz krempljev zblaznelega militarizma, popolnoma prevzela.

Tisto oficijelno »Držite se, Hanaci!« so kot izraz popolne desinteresiranosti na vojni, že davno zamenjali z novo pesmijo: »Nás ta vojna neroztočí«, v kateri so peli:

Šup sem, šup tam,
nám už je to všeccko jedno,
šup sem, šup tam,
nám už je to pih...

Prvotno čisto nedolžna pesmica, je kmalu postala narodna himna pasivnega odpora in ko so jo strogo prepovedovali, je marsikoga spravila v vlažne celice v Komornu ali na Spielbergu. Tembolj so jo lahko oni v gozdovih od srca prepevali.

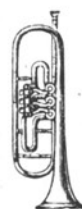
Ribarili so v odročnih ribnikih in na skritih mestih potokov in rek, nastavljali so divjačini zanjke, vtihotapljali so si iz vasi in garnizij kar so jim podarili, ali kar so mogli ukrasti in so za nos vodili žandarje, ki jim je že slutnja bližajočega se prevrata mrtvičila ude, ker so videli, kako postaja mehanizem te vojne vedno bolj trhel. Ni li bilo torej pametneje, da si ne pokvarijo čisto razmerja z onimi, ki že jutri lahko postanejo gospodarji položaja? Kako so zavidali vstaše v »zelenih kadrih«, ki so tako z gotovostjo pričakovali svojega novega dne, medtem ko se je njihov nagibal h koncu!

Vendar ni bilo tako lahko čakati »zelenim kadrom« na ta dan, kajti z dreves je začelo padati listje, njihove gole kroge jih niso več varovale jesenskega dežja, prepereli vojaški plašči jih niso več ščitili pred mrazom. Plamen navdušenja je z dolgim čakanjem pojemal in je komaj še tlel. Želodci so začeli kruliti, ker nista vedno visela karp ali postrv na udici in ni se v vsako zanjko ujel zajec; v kotlu je dostikrat vrel samo prazen krop. A njih število je še vedno naraščalo, dokaz, da je bilo drugod še slabše.

Verovali so v rešitev, a kdaj pride, ni nihče vedel. Upali so, da se bo vsaj še pred zimo sprožilo. Za nobeno ceno se niso več marali valjati po blatu v strelskih jarkih, želeli so si končnega miru in sigurnosti pred granatami in žandarji. Gotovo bi glad in mraz marsikakega malodušneža prisilila za skledo leče k izdajstvu, in vrste »zelenih kadrov« bi se morda razredčile, če ne bi jim rablji v garnizijah venomer ponavljali svoj zlovešči »Držite se, Slovaci!« Končno je pa vendarle prispela vesela blagovest: vsepovsod se giblje, v vaseh in mestih, med kmeti in v tovarnah, in tudi na frontah. Nemir se je pollaščal oblastnikov v zaledju in dolgo zadrževana mržnja dezertarjev, te prednje straže revolucije, je končno izbruhnila na dan.

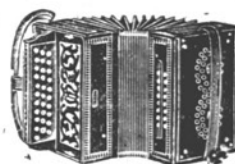
Ko so se razvaline mogočnih armad valile domov, iz Rusije, iz Srbije, iz Italije in iz čeških mest na Ogrsko, je bila tu nova fronta, fronta »zelenih kadrov«. Njihov čas je prišel. Divizije, ki so bile vajene zmagovati, so se jim udajale. Iz vlakov, ki so kakor osupnjeni lezli od vseh front proti notranosti, so si izbirali svoje nekdanje mučitelje. Žandarji, ki so jih še malo prej zalezovali, so si zdaj v naglici pritrjevali na svoje kape narodne koke in so peli z njimi: »Hej Slovani!« Kakor moderni Karbonari so prihajale raztrgane in kuštrave postave iz gozdov; njih orožje je bilo zarjavelo, a njih oči, vajene gledati samo mrak, goščavo in bedo človeštva, so se brez strahu iskrole v novi, srđiti dan obračuna.

Direktno iz tvornice

odn. tvorničkog skladišča
kupujete izredno poceni,
kakor:

harmonike od Din 59— naprej	
trombe . . . . . 570—	
tambure . . . . . 60—	
klarinete . . . . . 142—	
gitare . . . . . 128—	
Kromatične in klavir harmonike ter vsa ostala glasbila v veliki izbiri	
Zahtevajte brezplačni cenik!	

MEINEL & HEROLD
d. z o. z., tvornice glasbil, Maribor šte. 402

Ženska Svoboda

S M E R N I C E

Žensko gibanje je pojav našega veka. Ideje novega časa so probudile žensko; z gibanjem širokih ljudskih mas za civilizacijo, svobodo, socialno pravičnost, so se uveljavile tudi pravice ženstva. V državah, kjer vlada socialna reakcija, kjer se nasilno izločujejo iz javnega življenja svobodonosna gibanja širokih množic, so tudi ženske prikrajšane za svoje osnovne pravice. V Italiji, v Nemčiji, v Avstriji so ženski pokreti ravno tako potlačeni kot svobodni ljudski pokreti. Kjer se ne priznava produkcijski in intelektualni sloj kot svobodni sestavni del družabnega in državnega življenja, tam se tudi zanikajo in teptajo pravice ženstva. Usoda ženstva je zato povezana z usodo svobodnih ljudskih gibanj in bojov za višje, kulturnejše, socialno pravičnejše družabno sožitje.

Industrijalizacija je odtrgala tudi ženo družini, vpregla jo je v svoj produkcijski sistem. Odtod pojav žene v uradu, v tovarni, v državni službi. Njen socialni položaj sili tudi njo v socialno borbo, k priključitvi k ostalim, po industrijskem procesu kapitalizma ogroženih slojev. Toda poleg borbe za socialne pravice morajo ženske voditi obenem boj za svoje posebne pravice; boj proti družabnim predsodkom, boj proti omalovaževanju ženske kot ravnopravne članice človeške družbe vobče, boj za usposobitev ženske za javne posle, za osvoboditev in poglobitev ženske duševnosti, za usmeritev njenega bistva v pravcu sodobnega gledanja na probleme sveta in vzgoje. Toda v tem svojem velikem boju morejo uspeli le v socialno in politično napredni družabni sredini. Ženske morajo zato voditi predvsem boj proti reakciji, bilo fašistični ali kakršnekoli druge oblike, ker je le-ta njen najhujši sovražnik.

Žene - matere morajo obenem strniti vse svoje sile v boju proti vojni. V tem bi morale biti še glasnejše kot moški. Evropa stoji na pragu nove, še strašnejše vojne kot je bila zadnja. Svetu grozi propast. Blazno oboroževanje vseh držav, ki se od leta do leta, od meseca do meseca potencira, pripravlja novo pogibelj. Na kocki so življenja novih generacij in poslednje pridobitve človeškega uma in človeške svobode. Vsemu zavednemu ženstvu se zlasti danes nujno vsiljuje najenergičnejši boj za očuvanje miru.

Kriza kapitalističnega gospodarstva je pahnila v bedo in brezposelnost tudi ženske fizične in umske delovne moči. Z izpremembo ekonomske strukture so se ženske uveljavile v družabnem življenju, z nadaljnjo izpremembo ekonomske oblike človeške družbe v pravcu socialne in gospodarske pravičnosti morejo tudi one doseči svoje gospodarske pravice, zasigurati sebi obstoj. Boj ženstva se mora zato voditi obenem v pravcu osnovnih izprememb v ekonomskem sestavu družbe. Sedanja gospodarska kriza ni le prehodnega značaja. To je kriza nadprodukcije, ki se večja od leta do leta radi tehnične racionalizacije. Brezposelnost more le naraščati in ne padati. Osiromašujejo mesta in osiromašujejo vasi. V teh razmerah tudi ženstvo nima izgleda na boljše čase. To je stalna kriza produkcije in dela. Splošnost trpi, ker niso tehnična produkcijska sredstva lastnina splošnosti. Zato se morajo tudi ženske pridružiti borbi za podružabljenje produkcijskih sredstev.

Ženstvo se mora odtrgati temni preteklosti in gledati v nova človeška obzorja, v bodočnost miru in dela, v kateri bodo pravice vseh slojev in obeh spolov enako zajamčene, enako svete.

Z D R A V S T V O I N H I G I J E N A

Neguj svoje telo in pazi na svojo zunanost!

Vsaka ženska, pa če živi v še tako skromnih razmerah, ima dolžnost, da neguje svoje telo, da gleda na to, da bo njena zunanost prijetna, brez ozira na to, koliko je stara. Predvsem je to dolžna svoji družini in sploh vsem onim, ki so z njo v stalnem stiku, kajti za vsakega je prijetneje, če vidi okoli sebe negovane ljudi. Treba pa se je tudi zavedati, da pomeni ugodna, negovana zunanost za vsakogar trdno oporo v današnjem eksistenčnem boju, kajti

premnogokrat ne odloča samo zmožnost, ampak še mnogo bolj zunanost. Ni treba, da je ženska lepa, biti pa mora ugodne, negovane zunanosti.

Delavske žene, matere in gospodinje se navadno izgovarjajo, da nimajo za nego same sebe ne časa in ne denarja. Premnogokrat je pa stvar taka, da imajo take ženske dovolj časa za druge nepotrebne zadeve, n. pr. za brezsmiselno klepetanje. Tudi izgovor, da ni denarja, na-

Velika tuba
NIVEA
PASTA ZA ZOBE
čudovita po okusu
neprekosljiva v učinku!

vadno ne drži, saj se da z najpreprostejšimi sredstvi doseči najpovoljnejše učinke.

Vse premalo važnosti polagajo v nekaterih družinah na kopanje. Tudi kjer ni kopalnice na razpolago, se lahko določen dan v tednu postopoma okoplje vsa družina v velikem pralnem čeburu, katerega postavimo v kuhinjo. Vode niti ni treba preveč segrevati, kajti kopel ne sme biti niti pozimi prevroča. Kopanje v pretopli vodi pomehkuži in razvaja človeka, pa ga tudi utruji. Ako pa nimajo kje niti velikega čebra na razpolago, zadostuje za silo tudi, ako se vsaj enkrat tedensko vsak član družine otere najprej s toplo, nato pa z mrzlo vodo po vsem telesu.

Poglavje zase so ženske roke. Samo po sebi umevno je, da je treba vedno paziti na to, da so nohti kratko in lepo pristrizeni, saj so umazani nohti glavna trdnjava raznih bolezenskih kali. Kdor dela, ne more imeti mehkih belih rok, ki pričajo o brezdelju. Kljub vsemu delu pa si lahko ohranimo roke čedne in gojene, ako le nekoliko pazimo na to. Najbolj kvari roke gospodinji soda, zato je dobro, ako shajamo pri pomivanju posode čim bolj brez nje in raje večkrat menjamo toplo vodo. Istotako je tudi bolje, ako pri pranju perila ne vzamemo preveč sode. Rokam tudi zelo škoduje nagla menjava vroče in mrzle vode. Zvečer, preden leže k počitku, bi si morala vsaka delovna ženska namazati roke s sledečo zmesjo, katero si lahko sama napravi in ki je prav poceni in izdatna: Dva dela glicerina, dva dela limoninega soka in en del kolinske vode ali pa tudi čistega alkohola je treba dobro zmešati in nato hraniti v dobro zamašeni steklenici. Ako smo z ostrim milom ali prevročo vodo vzeli rokam njih naravno maščobo, jo je treba vedno takoj nadomestiti s tem, da namažemo roke s finim olivnim oljem.

Olivno ali oljčno olje (ne navadno namizno olje) je sploh izborno sredstvo za nego kože, ki ima še to prednost, da je razmeroma poceni. Ako si mažemo obraz z olivnim oljem, ostane gladek in svež. Olivno olje pa ima tudi to lastnost, da silno pospešuje rast las. Zato je po eni strani zelo dober pripomoček za nego las, ki povzroči, da lasje lepo rastejo, da ne izpadajo in da se ne tvori nadležni prhljaj. Prav radi tega, ker pospešuje rast las, pa je treba pri uporabi olivnega olja za nego obraza previdnosti; ne smemo si mazati z njim obraza vsak dan, zlasti ne tam, kjer že itak lasje radi po nepotrebnem rastejo, n. pr. nad gornjo ustnico.

Voda iz vodovoda je trda in izsuši kožo, da se delajo po njej brazde. Zato je bolje, ako se s tako vodo ne univamo prevečkrat na dan. Lahko pa tako vodo zmeščamo s tem,

da ji pridenemo malo boraksa. Za umivanje obraza ne uporabljajmo mila, ki je narejeno iz loja, sode, luga, lužnega kamna ali kakšne kisline. Ako sredstva dopuščajo, uporabljajmo toaletno milo, ki sme vsebovati le rastlinske maščobe.

Še vedno ne razumejo vsi ljudje, da bi se moralo izvršiti glavno, temeljito umivanje zvečer, preden ležemo k počitku in ne zjutraj. Ako gremo umiti v posteljo, lahko koža med spancem neovirano diha. Zjutraj zadostuje, ako se samo dobro osvežimo z mrzlo vodo, da si preženemo spanec iz oči.

Lase si je treba umiti najmanj enkrat na mesec. Za umivanje las je izredno dobro sredstvo kurje jajce, ki je mnogo ceneje kakor razni dragi šamponi, povrh tega pa mnogo boljše, ker ni tako ostro. Jajce stepemo v kaki skledici, in sicer oboje skupaj, rumenjaki in beljak, nato razmažemo po glavi in dobro umivamo. Jajce tvori z maščobo las in glave emulzijo in tako si na najbolj preprost način temeljito umijemo lase brez vsakega drugega pripomočka. Nato je treba lase še dobro splahniti. Dobro sredstvo za umivanje las je tudi boraks.

Velike važnosti je, da pazimo na svoje zobe in da jih skrbno negujemo, ne samo zato, ker so zdravi zobje predpogoj lepote, ampak zlasti zato, ker so zdravi zobje izredne važnosti za dobro prebavo, slabi zobje pa lahko povzročajo tudi razna obolenja. Za zobe bi bilo najbolje, ako bi jih očistili po vsaki jedi. Ker pa je to bolj težko doseči, pa se mora vsakdo navaditi, da si jih vsaj vsak večer temeljito osnaži. Uporabljati je treba srednjetrodo ščetko in z njo temeljito drgniti po zobeh odzgoraj navzdol, ne na desno in levo. Ne zadostuje, ako si čistimo zobe samo na spodnji strani, še bolj važno je, čistiti jih zadaj in znotraj. Kdor nima denarja za razna čistila za zobe, naj raztopi v vodi žličko navadne kuhinjske soli, ki dobro očisti zobe, poleg tega pa še razkuži vso ustno votlino in preprečuje gnilobo.

Končno pa je treba še pripomniti, da je najvažnejše in najmenitnejše sredstvo za ohranitev mladosti in lepote spanje. Spanje pospešuje lepoto in ohranja telo daleč tja v starost mladostno, lepo in zdravo. Za vse one žene in matere, ki nimajo ne časa in ne denarja za razna lepotilna sredstva, za primerno prehrano in sport, kar bi jim vse ohranjalo mladost in negovalno telo, je pa zdravo, zadostno in izdatno spanje najcenejše sredstvo za nego telesa, zato se naj tega sredstva v obilni meri poslužuje vsaka ženska, saj je to najmanj, kar lahko zahteva zase.

GOSPODINJSKI KOTIČEK

Ne stavi nikoli vsega na eno kocko, ne vsega tvojega denarja, ne vseh tvojih telesnih in duševnih moči, najmanj vseh tvojih čuvstev. V življenju pride vedno drugače, kakor si človek misli; nešteto načrtov spodleti, nešteto pričakovanj se ne izpolni, nešteto obljub ne drži. Zato je dobro, ako ima človek vedno še pripravljeno kako rešilno bilko, ako se drži vedno še kje za kak klin. Kakor je slabo, če je človek preveč črnogled, tako je tudi slabo, če si natakne vedno preveč rožnata očala. Vedno je dobro, če misli človek že v naprej, kaj bo počel, če se njegovo pričakovanje v tem ali onem oziru ne bo uresničilo, če mu bo kje spodletelo. Karkoli se mu bo potem zgodilo, ga ne bo tako silno zadelo in ga pahnilo v najgloblji obup. Po najhujšem udarcu usode se bo spet takoj zravnil, nikoli ne bo gledal nazaj, ampak samo naprej in z novim pogumom se bo brez obotavljanja skušal približati svojemu cilju z druge strani.

Kupovanje na obroke se je zlasti v sedanjih gospodarski krizi hudo razpaslo. Vsem onim nesolidnim kupcem, ki že od

nekdaj kupujejo blago na obroke z namenom, da ne bodo obrokov nikoli plačali, ker računajo s tem, da jih trgovec ne bo tožil, saj bi lahko samo še plačeval sodne stroške sam, so se pridružile v naših dneh še neštete množice onih, ki zaslužijo mnogo premalo za potrebe svoje družine in ki zaslužijo vedno manj, pa se smatrajo zato nekako prisiljene, da kupujejo od sedaj naprej na obroke take stvari, katere so do sedaj sproti plačevali. Tak človek si torej z obroki umetno podaljšuje dosedanji življenjski način.

Kupovanje na obroke ima svojo dobro in svojo slabo stran. Ako se n. pr. hočeta dva mlada človeka poročiti, pa nimata denarja, da bi si nabavila najnujnejše, je brez dvoma pametno, da si najpotrebnejše nabavita na obroke, kakor pa da bi odlagala s poroko in podaljševala ono dobo, ko sta brez tople domačnosti.

Slabo stran pa imajo obroki za one ljudi, ki ne znajo gospodariti, ki kupujejo vse polno nepotrebnih predmetov in jim potem tako obročno plačevanje občutno obremeni proračun, dokler niso prezadolženi.

Res je, da nam ustvarja obročno plačevanje udobno sedanost, toda pozabiti tudi

ne smemo, da je treba s pravilnim štedenjem skrbeti tudi za bodočnost. Tudi v sedanjih hudih dneh se je treba naučiti težke umetnosti, omejiti smotreno svoje izdatke in poskusiti živeti takoj od vsega početka z zmanjšanimi dohodki. Kakor je res, da nima človek nikdar toliko denarja, da ga ne bi mogel porabiti, tako je tudi res, da ga nima nikoli tako malo, da ga ne bi vseeno še kaj prihranil. Ako lahko štedimo nazaj, lahko štedimo tudi v naprej. Vsaj onih malih, vsakdanjih reči, katere rabimo sproti, ne bi smeli kupovati na obroke, ampak samo večje reči, katerih res ni mogoče takoj plačati, posebno če vemo, da nam bo dotična stvar res v korts, kakor n. pr. šivalni stroj za šiviljo ali klavir za učiteljico glasbe.

Pre nizka temperatura škoduje sadju.

Za konserviranje sadja je nizka temperatura le do neke stopnje koristna. Poizkusi z jagodami so n. pr. pokazali, da odpade število bakterij pri temperaturi 20 stopinj pod ničlo le za 40 odstotkov, pri temperaturi 10 stopinj pod ničlo za 99 odstotkov, pri 2 stopinjah pod ničlo pa skoro popolnoma.

Revščina,
nastala po
velikih
poplavih na
Kitajskem.

Neplodne dobe pri spolno zreli ženski

V zadnji številki smo priobčili uvod k temu važnemu znanstvenemu spoznanju, ki bi ga morala poznati vsaka žena, pa bi bilo manje nesreč in splavov z manj srečnim in včasih celo smrtnim izidom. Danes priobčimo razpredelnico, ki jo je treba stalno hraniti in čitati. (Op. uredn.)

Dr. Knaus je določil tudi spodaj priobčeno razpredelnico, ki je veljavna za pet različnih najbolj običajnih razdobj redne menstruacije. Menstruacija se namreč pri ženah ponavlja v različnih dobah, ena ima krajše presledke, druga daljše.

Razpredelnica:

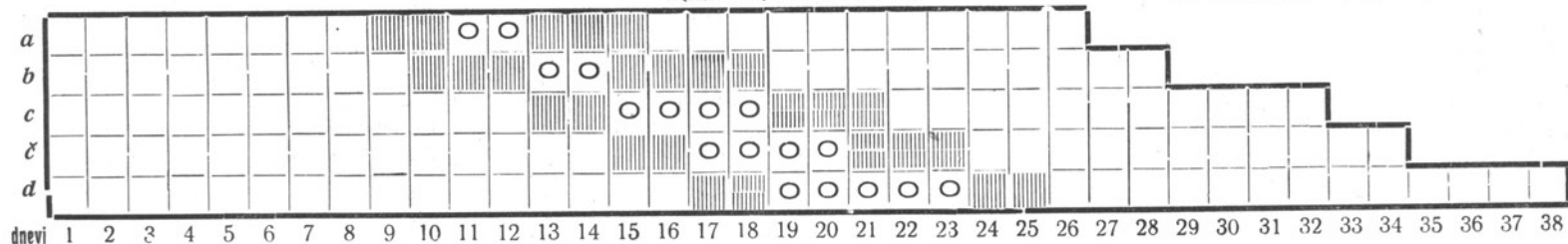
a. je veljavna za menstrualno razdobje 26 dni, b. za 28 dni, c. za 30—32 dni, č. za 32—34 dni, d. za 34—38 dni.

Znaki v razpredelnici:

- pomeni dneve, v katerih je oploditev nemogoča.
- pomeni dneve, v katerih je oploditev mogoča, a vendar bolj redka.
- pomeni dneve, v katerih je oploditev najbolj verjetna, ker so to dnevi ovulacije ali dozoritve jajčeca.

RAZPREDELNICA.

Za pravilnost odgovarja Dr. Knaus.

Seveda je pa Ogino-Knausova metoda veljavna samo za vse primere z rednim in stalnim menstrualnim razdobjem in ne velja za primere, kjer nastopa menstruacija neredno ali pa je nje doba nestalna. Ne velja torej za dobo po porodu ali splavu, ko ima vsaka žena neredno menstruacijo, ne velja pa tudi za vse one bolezenske primere, ko ima žena stalno neredno menstruacijo ali pa ji sploh izostane.

Ogino-Knausova metoda ima torej pomen v dvojnem oziru. Po eni strani se lahko z njeno pomočjo izkoristi dneve, ko oploditev ni mogoča, zato, da se zadosti spolnim potrebam, saj ima prav gotovo vsak človek pravico do spolne uzadovoljitve, ne da bi mu bilo treba prevzemati odgovornost za nastajajoča nova bitja. Po drugi strani pa se lahko ta metoda izkoristi baš v nasprotnem smislu, da se namreč za združitev moža in žene izberejo tisti dnevi, kjer je oploditev najbolj verjetna, kar bo zlasti dobrodošlo zakoncem brez otrok.

Ogino-Knausova odkritja so še mlada, niti dvajset let stara. Iznajditelja in njuni privrženci so prepričani, da je ta metoda še najbolj zanesljiv, obenem pa tudi najbolj

etičen, estetičen in higieničen način urejevanja porodov, saj so tudi res stotine drugih učenjakov v vseh delih sveta potrdili bistveno resničnost teh dognanj.

Po drugi strani pa spet dosedaj še ni zmanjkalo ljudi, ki so to odkritje odklanjali oziroma njegovo važnost podcenjevali. Verjetno pa je, da stojijo vsi ti pod vplivom meščanske miselnosti o spolnosti in zato že v naprej odklanjajo vse, karkoli bi lahko služilo urejevanju ali celo omejevanju porodov.

Res je, da je življenje vedno spreminjanje, da je vsako žensko telo primer zase in da je zato težko določiti za vse veljavno pravilo, saj pravi tudi Knaus sam, da lahko zanesljivo določi točno veljavne dneve za vsako žensko posebej šele po enoletnem opazovanju. Za splošnost je lahko podal samo splošen okvir, v katerem je vedno bolje dodati kak dan k dnevom, ki so za oploditev mogoči. Eno pa je neizpodbitno in lahko tu tvega sleherna ženska: one proste dneve, ki so v razpredelnici pred menstruacijo, torej najmanj teden dni je popolnoma nemogoča oploditev. Tudi ta navidezno neznamen drobec lahko donese marsikaj k rešitvi iz spolne stiske, v kateri se nahaja zlasti delovno ljudstvo.

V O L K I N P E S

Nekoč sta se srečala volk in pes. Volk je bil suh kot trska, pes pa lepo rejen. Pozdravita se, zastaneta in volk vpraša psa: »Od česa si tako lepo okrogel? Odkod ti hrana, s katero si si napravil tolik vamp, medtem ko jaz, ki sem mnogo močnejši od tebe, ginem od lakote?« Pes mu priprosto odgovori: »Nič težje ne bo tebi pripitati si prav tak vamp, če si le pripravljen vršiti enako službo gospodarju kakor jaz.« »Kakšno?« vpraša volk. »Da varuješ njegovo hišo podnevi in ponoči.« »Seveda sem pripravljen!« vzklikne volk, »v gozdu se le s teška in bedno prebijam; kako mi ne bi bilo prijetneje živeti brezskrbno in v izobilju in imeti nad seboj streho, ki me bo ščitila pred snegom in dežjem, ki sem jima sedaj predan na milost in nemilost!« »Pridi torej z menoj!« veli pes in odpravita se proti gospodarjevi hiši. Med potjo pa opazi volk, da ima pes hudo odrgnjen vrat. »Od česa imaš to, prijatelj?« pokaže na vrat. »O, nič, nič« de pes, ki se sramuje povedati, da mu ga je veriga tako ogulila. »Pa vse-

eno, povej!« vztraja volk. »Ker se zdim hud, me čez dan privežejo na verigo, da bi miroval in čuval tem budneje hišo ponoči: o mraku me spustijo z verige in tedaj lahko hodim, koder me je volja.« Nič kaj prijetno ni bilo volku slišati to razlago. Pes je to takoj opazil, zato je skušal zabrisati njen nevšečen vtis s tem, da je navajal velike ugodnosti, ki jih uživa. »Poleg tega, da sem ponoči prost,« je hitel nadaljevati, »imam hrane na pretek: Kruha mi prinašajo, gospodar mi daje kosti-s svoje mize in vsakdo od družine mi vrže po kak grizljaj. Tako si brez dela polnim svoj trebuh.« »Povej mi,« vpraša volk, »ali ti je svobodno, da zapustiš gospodarja, kadar se ti zazdi?« »Ne popolnoma,« odvrne sramežljivo pes. Tedaj de volk porogljivo in ponosno: »Uživaj, kar hvališ, pes! Še kralj ne maram biti, če nisem sam svoj gospod!« To reče in odide zopet v gozd.

Po Phaedrusu.

Videz ne dela junaka

Strahoper, pošasti kralj in hud gospod,
šel v spremstvu je treh žab na izprehod.

Hudo pa so se zakasnili,
ker polža so domov spremili.

Ko poslovijo se od njega,
glej spaka, noč na zemljo lega.

A Strahoper se ne ustraši teme,
pogumno proti domu s spremstvom krene.

Na pol poti še niso k svojemu logu,
že tema je ko v kozjem rogu.

Vseh se velik strah poloti,
urnih nog hite po temni poti.

Kar izza griča luna blede vstane,
tisočero senc se v njenem soju zgane.

Plaho družba se ozre na vse strani,
hipoma se v divji beg spusti.

Za gričem blede luno silni smeh razganja,
saj la s t n a senca hrabro družčino preganja!

Bondonus.

*Iz nemirne Grške. Sedaj se punta tudi vojska.
Na slik: vidimo stražo, ki straži neznanega junaka.*

1.

Žim in Žum pod drevesom spita
(ni znano, če tudi smrčita).

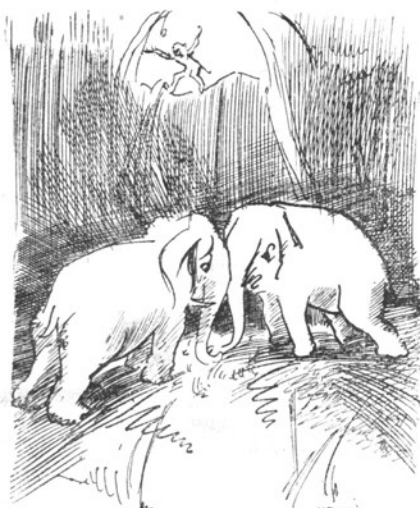
2.

Opica z drevesa ju opazuje,
topniški napad na speča skuje.

3.

Kokos trdi utrga s palme zelene,
Žimu v glavo ga krepko zažene.

4.

Žim sodi, da to delo je Žuma brata,
zato zdaj jezna si glavi mehčata.

(Dalje prihodnjič.)

Otrok preprečil nesrečo in ustavil traktor. Med delom se je v Ameriki onesvestil šofer traktorja in padel. Njegov 4letni sinček, ki je bil zraven, se je takoj spravil nad ročaje in ustavil stroj tik pred 15 m globokim prepadom, kjer bi bil sicer sam smrtno ponesrečil.

Stroški za dojenčka. Dojenček stane po pregledu neke materinske razstave v Švici v prvem letu 2000 Din in sicer porabi 92 litrov materinskega mleka, 131 litrov kravjega mleka, 48 litrov ovsene jedi, 2 kg zdroba, 51 kg sočivja, 21 kg jabolk, 178 pomaranč, 108 banan, 322 komadov prepečenca, 5 kg sladkorja, 850 gramov masla. To velja za dojenčka, kjer se ni treba staršem vpraševati, kje naj vzamejo denar, za dojenčka revežev bodo pa edino točni le litri materinskega mleka.

Angleži prodajajo otroke. Amerikanci jih pa kupujejo. Ker so Amerikanci vsled jakega naseljevanja iz vseh delov sveta, pravzaprav vse prej kot pravi Angleži, bi radi postali v smislu nemškega stališča o čisti rasi tudi sami čisti Angleži. Agentje prihajajo na Angleško in kupujejo otroke od

15.000 do 150.000 Din. Naidražji so plemenitaški otroci, saj so zadnjič za enega plačali 450.000 dinarjev. Pred odhodom jih lepo oblečejo, potem jih pa izroče bogatim Amerikancem.

Ali verjameš svojim očem? V tem slučaju si oglej natančno na tej risbi črto A in črto B, nato presodi, katera se ti zdi daljša. Da boš prav siguran, da se nisi zmotil, izmeri za vsak slučaj nato natančno dolžino obeh črt. Morda se boš pri tem začudil.

Spretno voko.
Ako naj uspe, mora
sodelovati tudi glava —
svetla glava na
Dr. Oetker-jevem
pecilnem prašku!

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

največja slovenska gospodarska in dobrodelna zadruga v SEVERNI AMERIKI. — Najboljša zavarovalnica za življenje, za bolezen, poškodbe itd. — Posluje v Zedinjenih državah in Kanadi. — Ima približno 50.000 članov v obeh oddelkih in blizu 635 podružnic po raznih krajih Amerike.

PREMOŽENJE NAD 6.000.000' — DOLARJEV

Za nasvete in informacije se je obrniti na:

**Glavni urad S. N. P. J., 2657-59 So.
Lawndale Ave., Chicago, Ill.**

Knjigarna Kleinmayr & Bamberg

Ljubljana, Miklošičeva cesta 16. / Telefon 31-33

najstarejša v Jugoslaviji, priporoča svojo bogato zalogo strokovnih in zabavnih knjig v vseh jezikih, kakor tudi muzikalij za petje, klavir in druge instrumente. Knjige in časopise, v zalogi se ne nahajajoče, dobavlja iz inozemstva v najkrajšem času.

Nesnaga

izgine iz perila

kakor bi mignil, če perete z dobrim

Zlatorog

terpentinovim milom

